

Jarosław Rzepa

minister sprawiedliwości

Interpelacja nr 3886

Interpelacja w sprawie opiniodawczych zespołów sądowych

Interpelacja poselska w sprawie Opiniodawczych Zespołów Sądowych Specjalistów

Działając na podstawie art. 115 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia [2 kwietnia 1997r.](#) (Dz.U. 1997r. nr 78, poz. 483 ze zm.) oraz art. 14 ust. 1 pkt. 7 ustawy z dnia [9 maja 1996r.](#) o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz.U. 1996r. nr 73, poz. 350), a także art. 192 ust. 1 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia [30 lipca 1992r.](#) (M.P. 1992 nr 26, poz. 185) Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, składam interpelację w zakresie odnoszącym się do realizacji zadań przez Opiniodawcze Zespoły Sądowych Specjalistów oraz realizacji polityki państwa w zakresie ochrony praw rodzicielskich i praw dziecka.

[W dniu 1 stycznia 2016r.](#) weszła w życie ustawa z dnia [5 sierpnia 2015r.](#) o Opiniodawczych Zespołach Sądowych Specjalistów (Dz.U. 2015 poz. 1418 – zwana dalej: *u.o.z.s.s.* ; Opiniodawcze Zespoły Sądowych Specjalistów – zwane dalej: *OZSS*). Na podstawie art. 25 ust. 1 *u.o.z.s.s.* *OZSS* zastąpiły Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno-Konsultacyjne (zwane dalej: *RODK*). Pracownicy *RODK* stali się specjalistami *OZSS*. Skład osobowy obu jednostek był więc – w momencie wejścia w życie *u.o.z.s.s.* – tożsamy. Ustawodawca wyszedł naprzeciw problemowi wydawania przez *RODK* opinii nie tylko w sprawach nieletnich (w rozumieniu ustawy z dnia [26 października 1982r.](#) o postępowaniu w sprawach nieletnich – Dz.U. 1982r. nr 35, poz. 228 – zwana dalej: *u.p.n.*), ale też w innych sprawach (np. rodzinnych). Taki stan umożliwił § 11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia [3 sierpnia 2001r.](#) w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych (Dz.U. 2001 nr 97, poz. 1063). Trybunał Konstytucyjny (zwany dalej: *TK*) uznał taką regulację za sprzeczną z Konstytucją (wyrok *TK* z dnia [28 października 2015r.](#) sygn. akt. U [6/13](#)). Rozporządzenie zostało bowiem wydane na podstawie art. 84 § 3 *u.p.n.*, a zatem działalność *RODK* przekraczała zakres umocowania tej jednostki (która mogła wydawać jedynie opinie w sprawach, prowadzonych na podstawie *u.p.n.*).

Zgodnie z art. 1 ust. 1 i 2 u.o.z.s.s. OZSS tworzy się w sądach okręgowych, a ich zadaniem jest sporządzanie – na zlecenie sądu lub prokuratora – opinii w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz w sprawach nieletnich, prowadzenie mediacji, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych w sprawach nieletnich oraz prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla nieletnich, małoletnich i ich rodzin. Jednocześnie ustawodawca wyposażył pracowników OZSS w przymiot niezależności (art. 2 ust. 2 u.o.z.s.s. *in principio*). Przy czym usytuowanie tych jednostek budzi wiele kontrowersji. Rodzi się bowiem pytanie o ich rolę. Specjaliści OZSS podejmują czynności zbliżone do tak działalności biegłych sądowych (sporządzanie opinii na zlecenie sądu lub prokuratora), jak i mediatorów (prowadzenie mediacji w sprawach nieletnich), a także kuratorów (przeprowadzanie wywiadów środowiskowych), po trosze zaś jednostek specjalistycznych (prowadzenie poradnictwa). Zarazem jednak pracownicy OZSS nie są biegłymi (nie składają przyrzeczeń przewidzianych dla biegłych). Ich rola może być zatem zbliżona do swego rodzaju *amicus curiae*.

Jak widać funkcja tej instytucji wymaga doprecyzowania. Należy wyraźnie wskazać usytuowanie OZSS w hierarchii polskiego wymiaru sprawiedliwości. Najrozsądniejszym pomysłem wydaje się zbliżenie specjalistów OZSS do roli biegłego sądowego. Specjaliści powinni być wpisani na odrębną listę i składać przyrzeczenie. Takie rozwiązanie ograniczałoby jednak ich rolę jedynie do kwestii opiniodawczo-doradczych. OZSS nie mogłyby nadal prowadzić wywiadów środowiskowych, poradnictwa oraz innych przewidzianych ustawowo form działalności.

Innym rozwiązaniem jest zupełne wyłączenie tej instytucji z sądów okręgowych. OZSS stałoby się zatem nie tyle komórką sądową (którą wydaje się być dziś), lecz samodzielną instytucją, która mogłaby prowadzić pozostałe formy działalności przewidziane w u.o.z.s.s.

W tym miejscu można by też postulować zwiększenie zakresu kompetencji OZSS w sprawach rodzinnych, zwłaszcza zaś w kwestiach kontaktów pomiędzy rodzicami, a dziećmi np. po rozwodzie.

Istotną bolączką polskiego sądownictwa jest dziś niemożność wyegzekwowania osobistej styczności pomiędzy dzieckiem, a drugim spośród rozwiedzionych rodziców w przypadku, gdy dziecko przebywa z innym rodzicem.

Obecna procedura egzekwowania takich kontaktów, przewidziana w art. [598](#) [15](#) -[598](#) [22](#) ustawy z dnia [17 listopada](#) 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964r. nr 43, poz. 296 ze zm. – zwany dalej : *k.p.c.*) jest nie tylko nieefektywna, ale także bardzo czasochłonna.

Przewiduje bowiem, że aby nakazać rodzicowi alienującemu zapłatę oznaczonej sumy pieniężnej, sąd jest obowiązany po pierwsze zbadać możliwości zarobkowe alienującego, następnie zagrozić nakazaniem zapłaty, a dopiero w ramach kolejnej sprawy sąd nakazuje zapłatę określonej sumy pieniężnej. Każde takie działanie wymaga odrębnego postępowania, inicjowanego osobnym wnioskiem. Wydanie postanowienia zaś musi być każdorazowo poprzedzone wysłuchaniem stron. Na każde postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Jest to

niezwykle obciążające dla sędziów sądów rodzinnych, czasochłonne dla stron, nieefektywne. Często zdarza się, że kwoty nakładane przez sąd są nieegzekwowalne lub wręcz przeciwnie dobrowolnie płacone przez alienującego tylko dlatego, aby nie dopuścić do kontaktu dziecka z drugim rodzicem. Podkreślić należy także niesprawność obecnych rozwiązań w przypadkach celowego przedłużania postępowań, tj. popełniania celowych braków formalnych pism, nieodbierania korespondencji, wnoszenia zażaleń, w tym i z brakami formalnymi tylko w celu przedłużenia postępowań. W zestawieniu ze stosunkowo niewielką ilością sędziów w wydziałach rodzinnych w przeliczeniu na mieszkańca implikuje to przewlekłość takich postępowań, które winny być prowadzone sprawnie.

Warte podkreślenia jest to, że przez cały czas prowadzenia postępowania w myśl art. [598](#) ¹⁵ [-598](#) ²² k.p.c. alienowany rodzic nie ma zagwarantowanej prawnie możliwości utrzymywania kontaktu ze swoim dzieckiem, pomimo prawomocnego orzeczenia sądu bądź zawartej ugody. Dobrym postulatem wydaje się więc przeniesienie –po ich odpowiednim doinwestowaniu- na OZSS lub na inne instytucje jak np. ośrodki pomocy rodzinie obowiązku nadzorowania kontaktów pomiędzy rodzicami, a dziećmi i prowadzenie przez te instytucje czynności polegających na przygotowywaniu sprawozdań do prowadzonych postępowań, a także prowadzenia terapii mających uświadomić negatywny wpływ alienacji na rozwój dziecka.

Mając powyższe na uwadze, zwracam się z następującymi pytaniami:

- 1. Czy obecnie umiejscowienie OZSS w systemie polskiego sądownictwa odpowiada przepisom kodeksu postępowania cywilnego?**
- 2. Czy ilość placówek OZSS i ich pracowników jest wystarczająca do realizacji zadań nałożonych przez ustawę oraz realizowania postulatu sprawności i szybkości postępowania sądowego?**
- 3. Czy były prowadzone badania w zakresie szybkości i sprawności wykonywania czynności przez OZSS, a jeśli tak to czy przez pryzmat wyników zdaniem Ministerstwa spełniona jest ochrona praw rodzicielskich i praw dziecka?**
- 4. Czy prowadzone są prace legislacyjne zmierzające do dookreślenia pozycji OZSS w systemie polskiego sądownictwa i jeśli tak, to na jakim są etapie?**
- 5. Czy rozważane są zmiany, umożliwiające wykorzystanie OZSS lub też innych jednostek, tj. ośrodków pomocy rodzinie w postępowania dotyczących egzekwowania kontaktów między rodzicami a dziećmi lub nadzorowania takich kontaktów?**

.....

Poseł na Sejm RP

IX kadencji